

ایران

دکتر افسانه توسلی

استاد جامعه‌شناسی و عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا

در اواسط سال ۲۰۲۱ در حالی به مسابقات ورزشی در استودیوها و سالن‌های المپیک ژاپن خیره شدیم که بر کف سالن‌ها و دیوارها حک شده بود: «المپیک ژاپن ۲۰۲۰». همه‌گیری ویروس کرونا مانند این است که گردش زمین به دور خودو به دور خورشید را تأخیر بخشیده و جهانی شدن این پدیده را در گوش ما زنگ می‌زند. اتفاقی که در تاریخ المپیک سابقه نداشته است. سال ۲۰۲۰ یا ۲۰۲۱ در هر حال زمین به دور خود همچون همیشه چرخید و خورشید را مانند گذشته طی ۳۶۵ روز روز زد. اما آنچه بر انسان‌های روی کره خاکی گذشت تجربه‌ای دیگر و گذر زمانی بود از نوع دیگر. تجربه‌ای که نشان داد انسان می‌تواند فارغ از طبیعت نیز تجربه‌های ساعت را ببیماید. گاهی تندتر و گاه کندتر. این جدایی انسان از زمان، اعلام می‌کند که شاید وقتش رسیده تا در اعتمادمان به گذر ثانیه‌ها بیندیشیم و تجربه‌ها را از ساعت‌های مچی مان بازفکنیم.

تأملی جامعه‌شناختی بر «المپیک توکیو ۲۰۲۰» که در سال ۲۰۲۱ برگزار شد

اتفاقاتی که در تاریخ المپیک بی سابقه بود!

امید رکوردزنی باز می‌دارد و شاید عاملی باشد برای اینکه در ذهن خود آرمان «اسطوره ورزشی» را به سوپرجکتیو زنان والیبال ساحلی را شاهد بودیم که در مقابل نوع پوششی که ورزش را به محل کالانگاری و شی‌انگاری تبدیل کرده، دست به اعتراض زدند و از استفاده پوشش متداول این ورزش سر باز زدند. دامنه اعتراضات نسبت به پوشش جنسیت‌زده زنان در ورزش به زن ژیمناستیک‌کار آلمانی نیز رسید و آنان با پوشش متفاوتی در این بازی‌ها ظاهر شدند. در حالی که ورزشکاران زن ژیمناستیک‌کار در دنیا اغلب از لباسی که در قسمت پا پوشیدگی ندارد استفاده می‌کنند؛ تیم ملی زنان آلمان در المپیک توکیو با لباس سراسر پوشیده از مچ پا تا گردن و همچنین آستین‌های تا زیر آرنج حاضر شدند و بدین ترتیب استین‌های طاق‌آرنج‌ها را پوشانیدند و برای اولین بار در تاریخ المپیک زنان ورزشکار این تیم آلمانی در این مسابقات شرکت کردند.

اما هرچند ستاره خاصی در المپیک ۲۰۲۰ ژاپن ندرخشید اما تصاویر ماندگار انسانی زیادی برای ثبت در تاریخ رقم خورد. شاید مهم‌ترین آنها که از آن به‌عنوان اتفاقی نادر و بی‌سابقه نام برده می‌شود، در جریان رقابت‌های فینال پرش ارتفاع، تصمیم شرکت‌کننده قطری بود که از ادامه بازی در حالی گذشت که رقیب ایتالیایی او نخستین پرش خود را با خطا پشت سر گذاشت و پرنده قطری با تصمیم خود نظر مثبتش را برای دریافت طلای مشترک برای دو ورزشکار که طبق قوانین امکان‌پذیر بود، اعلام کرد و بدین ترتیب لحظه ماندگاری را در تاریخ المپیک رقم زد.

در عین حال که هورمون اندورفین به‌دلیل فعالیت بدنی ترشح می‌شود و مانع از افسردگی مدام می‌شود اما تمرینات طاقت‌فرسا و فشار ناشی از انتظارات یک ملت بر دوش ورزشکار جوان، نوعی الیناسیون ورزشی و از خودبیگانگی را می‌تواند شکل دهد که در برخی ورزش‌های انفرادی و حتی گروهی تجربه می‌شود. برای رهایی از چنین احساسی ورزشکاران تصمیمات خاصی می‌گیرند، از آن جمله می‌توان به «پایلز» ژیمناست زن دارای ۴ مدال طلای المپیک اشاره کرد که از فشار ناشی از انتظارات برای دستیابی به ۶ طلا، خود را از دور مسابقات حذف کرد تا سلامت روان خود حفظ کند. او که امیدوار بود بتواند عنوان قهرمانی المپیک ریو ۲۰۱۶ خود را تکرار کند و تبدیل به نخستین زن در ۵۳ سال گذشته شود که دو عنوان پیاپی قهرمانی در رقابت‌های همه‌جانبه کسب کرده، با این عمل خود جامعه ژیمناستیک را در شوک عصبی فرو برد. این گفته او «گاهی اوقات، واقعاً احساس می‌کنم وزن تمام دنیا روی دوشم قرار دارد» شاید بی‌ارتباط با تعرض پزشک سابق تیم ملی که از معتمدترین افراد در اردوهای ورزشی است نباشد و یا شاید به‌دلیل احساس ضعف او در نخستین بازی‌هایش ناشی شود، اما هر چه بود او را از حالت یک «اسطوره ورزشی» به حالت «انسانی دارای ظرفیت طبیعی و محدود» در آورد و موفقیت را که امر اجتناب‌ناپذیر المپیک است به زیر سؤال کشاند و نشان داد که برخی بازی‌ها هیچ برنده‌ای ندارند.

المپیک کرونازده

در همه‌گیری کرونا بشر توانست بسیاری از امور را مجازی‌سازی کند و خود را به آن وفق دهد، گرچه آنچه هیچ نوع مجازی برایش متصور نبود تمرینات ورزشی در سالن و نیاز به امکانات ورزشی بود. تلاش شد تا حدی یادگیری آموزش ورزشی معطوف به مجازی شدن شود اما المپیک ۲۰۲۰ نشان داد که مسابقات ورزشی و ثبت رکورد و رقیب را از صحنه به در کردن ماهیتاً در همراهی با یکی از عجایب تاریخ بشر به‌نام «همه‌گیری کرونا» بسیار سخت و همراه با هزینه‌های بی‌شمار مادی و معنوی، ولی امکان‌پذیر است. حتی با وجود اینکه عشق به مکان‌های ورزشی با «توئیتفیل» نیز که در رقابت‌های شدید ورزشی شکل می‌گیرد با استادیوم‌های بی‌صدا و خالی از طرفدار و ورزشکاران هم‌تیم و مربیان‌شان که به جای در آغوش کشیدن یکدیگر در هنگام پیروزی آرنج‌ها یا مشت‌ها را به هم می‌زدند، باعث شد تا شادی المپیک در پس بحران کرونا رنگ ببازد، اما در مجاز، بیشماری به تماشای رقابت‌ها نشستند، از شکست‌ها و ناامیدی‌ها، ناراحتی را تجربه کردند و از پیروزی‌ها شاد شدند و در نهایت از بازی‌ها لذت بردند.

نقش پررنگ زنان در این نقطه به پایان نرسید و باز هم برای نخستین بار بیش از هر گروه دیگری نقش سوپرجکتیو زنان والیبال ساحلی را شاهد بودیم که در مقابل نوع پوششی که ورزش را به محل کالانگاری و شی‌انگاری تبدیل کرده، دست به اعتراض زدند و از استفاده پوشش متداول این ورزش سر باز زدند. دامنه اعتراضات نسبت به پوشش جنسیت‌زده زنان در ورزش به زن ژیمناستیک‌کار آلمانی نیز رسید و آنان با پوشش متفاوتی در این بازی‌ها ظاهر شدند. در حالی که ورزشکاران زن ژیمناستیک‌کار در دنیا اغلب از لباسی که در قسمت پا پوشیدگی ندارد استفاده می‌کنند؛ تیم ملی زنان آلمان در المپیک توکیو با لباس سراسر پوشیده از مچ پا تا گردن و همچنین آستین‌های تا زیر آرنج حاضر شدند و بدین ترتیب استین‌های طاق‌آرنج‌ها را پوشانیدند و برای اولین بار در تاریخ المپیک زنان ورزشکار این تیم آلمانی در این مسابقات شرکت کردند.

تیم‌کنده

■ در سال ۲۰۲۱ در حالی به مسابقات المپیک ژاپن خیره شدیم که بر کف سالن‌ها و دیوارها حک شده بود: «المپیک ژاپن ۲۰۲۰». اتفاقی که در تاریخ المپیک سابقه نداشته است. تجربه‌ای که نشان داد انسان می‌تواند فارغ از طبیعت نیز، تجربه‌های ساعت را ببیماید. گاهی تندتر و گاه کندتر. این جدایی انسان از زمان اعلام می‌کند که شاید وقتش رسیده تا در اعتمادمان به گذر ثانیه‌ها بیندیشیم.

■ در نقد رقابت‌های ورزشی همواره با این جملات روبه‌رو بوده‌ایم که «ورزش بیش از حد عقلگرا شده است» یا «لذات نمادین ورزش رنگ باخته‌اند» یا «دیوانسالاری ورزشی بر نفس ورزش تفوق یافته است». وجه مشخصه ورزش مدرن عقلانی بودن آن در مرحله تدارک، سازماندهی و رقابت است. تخصص‌گرایی در ورزش یکی از شاخصه‌های عقلانیت مدرن است.

■ به قول «کلیفورد گبرتز» ورزش در حال ایجاد یک گفت‌وگوی غنی و هرمنوتیکی بین یک «مسأله خاص» و یک «مسأله عام» است. گفت‌وگویی که در آن جدایی جامعه‌شناسانه نهفته است.

■ رشد تعداد زنان در المپیک توکیو به حدی رسید که شاهد برابری تعداد زنان و مردان برای نخستین بار هستیم. در این میان به مادرانی برمی‌خوریم که مسئولیت چندین فرزند خردسال را عهده‌دار بوده و تابوی «المپیک ممنوع برای مادران» را برای همیشه شکستند. بدین ترتیب حضور جنس مؤنث در ورزش که از ابتدا تنها به‌عنوان کالایی برای تبلیغ در میدان مسابقه مطرح بود، به زن به‌عنوان «ورزشکار» و سپس «زن-مادر قهرمان» تغییر یافت.

جهت خاتمه به رویکرد جنسیت‌مدار ورزش.

■ «اسطوره انسانی» جایگزین «اسطوره ورزشی» به‌رغم توجه به رکوردشکنی در المپیک هنوز آنچه بازی‌ها را جذاب می‌کند، لذت ناشی از بازی و برد صرف است که مهم‌ترین هدف رقابت‌کنندگان و تماشاچیان است. تلاش بنیانگذاران المپیک برای اجازه حضور در المپیک را پیدا کردند، نمایان شدند و ورزش آماتوری را ترویج دهند در برخی رشته‌های ورزشی مانند فوتبال موفق بود، اما در اکثر رشته‌های ورزشی، بی‌نهایت حرفه‌ای بودن حرف اول را در المپیک می‌زند. تلاش بیش از حد برای دستیابی به موفقیت ورزشی و کاهش رکوردزنی‌ها واقعیتی است حاکی از اینکه انسان به خط پایان دستاوردهای بدنی‌اش رسیده و فراتر از آن تنها با گذر از محدودیت‌های اخلاقی ورزش مانند دوپینگ امکان‌پذیر است. دریافت این موضوع ورزشکار را از

را از بند بوروکراسی داوری به شکل سنتی آن آزاد می‌کند.

■ المپیک به مثابه نهادی مذکرمدار یا نهادی زن-مدار؟

المپیک توکیو برای نخستین بار شاهد حضور یک داور زن از ایران بود و این در حالی است که اگرچه چشم به حضور زن و مرد در کنار یکدیگر در ورزش‌های جهانی عادت کرده، اما نباید فراموش کرد که ورزش ماهیتاً نهادی مذکرمدار بوده و از ابتدای شروع بازی‌های المپیک بسیاری از بنیانگذاران آن از جمله «بارون پیر دوکوبرتن» با حضور زنان در ورزش مخالف بودند. وی بر این مسأله تأکید می‌کرد که مشارکت ورزشی زنان سرنوشت محتوم آنان که همان مادر بودن و همراهی کردن مرد می‌باشد را تغییر

نمیدانند تمدن‌ها از کلیشه کشورها و جهان‌های سه‌گانه و مثال بارزی است از جهانی شدن. رقابت‌ها در حالی روبه‌اتمام است که نشان از گفت‌وگویی از سر نبرد و در عین حال صلح و دوستی دارد. المپیک هرچه بیشتر به سمت ورزش‌های غیربومی می‌رود و اگر از بحث سلطه و استیلای ورزش غربی بگذریم، به قول «کلیفورد گبرتز» ورزش در حال ایجاد یک گفت‌وگوی غنی و هرمنوتیکی بین یک مسأله خاص و یک مسأله عام است. گفت‌وگویی که در آن جذابیتی جامعه‌شناسانه نهفته است. البته باید در نظر داشت گرچه عناصری همچون پلورالیسم و چندفرهنگی با وجود پرچم‌های رنگارنگ در استادیوم‌های المپیک همچنان نشان از لایتغیربودن امر جهانی بودن المپیک دارند، اما ساختار رقابت‌ها، انگار از رویه دیگری، از المپیکی که می‌تواند تغییر را تجربه کند، پرده برداشته است. بنابراین شایسته است نیم‌نگاهی جامعه‌شناختی به این رقابت‌ها داشته باشیم تا دریابیم که آیا می‌توان برخی از رهیافت‌های مسلم المپیکی را مورد بازاندیشی قرار داد؟

■ عقلانیت ورزشی: از بوروکراسی تا استیلای تکنولوژی در نقد رقابت‌های ورزشی همواره با این جملات روبه‌رو بوده‌ایم که «ورزش بیش از حد عقلگرا شده است» یا «لذات نمادین ورزش رنگ باخته‌اند» یا «دیوانسالاری ورزشی بر نفس ورزش تفوق یافته است». وجه مشخصه ورزش مدرن عقلانی بودن آن در مرحله تدارک، تخصص‌گرایی در ورزش یکی از شاخصه‌های عقلانیت مدرن است. تخصص‌گرایی در ورزش یکی از شاخصه‌های عقلانیت مدرن است. تقسیم کار پیچیده در ورزش‌های رقابتی و تخصصی شدن چه در حوزه کلان مسابقات و چه در حوزه خرد آن و در سطح هر بازیکن، با قرار گرفتن ایشان در مکانی خاص و با وظیفه مشخص تعریف شده است.

از سوی دیگر المپیک با مسئولان اداری، کارمندان کمیته‌های مختلف و در سطوح جهانی، قاره‌ای، ملی و محلی اداره می‌شود. افراد بر اساس مشخصه‌های عقلانی منتسب می‌شوند و وقایع ورزشی به دور از نظرات شخصی و به‌طور عینی پوشش داده می‌شود. بوروکراسی امر اجتناب‌ناپذیر ورزش مدرن است همان‌طور که امر اجتناب‌ناپذیر مدیریت است. اما رشد تکنولوژی به قدری سریع است که بوروکراسی به پای آن نمی‌رسد و بدین ترتیب عقلانیت مسلط بر ورزش را با قدرت خود به شکل دیگری از عقلانیت تبدیل می‌کند. یک مثال بارز آن کنار رفتن تدریجی داوری‌های انسانی است که جای خود را به دوربین‌هایی با نمای نزدیک داده و داوری را به میلیون‌ها جمعیت تماشاکننده می‌سپارد و رقابت

■ عقلانیت ورزشی: از بوروکراسی تا استیلای تکنولوژی

در نقد رقابت‌های ورزشی همواره با این جملات روبه‌رو بوده‌ایم که «ورزش بیش از حد عقلگرا شده است» یا «لذات نمادین ورزش رنگ باخته‌اند» یا «دیوانسالاری ورزشی بر نفس ورزش تفوق یافته است». وجه مشخصه ورزش مدرن عقلانی بودن آن در مرحله تدارک، سازماندهی و رقابت است. تخصص‌گرایی در ورزش یکی از شاخصه‌های عقلانیت مدرن است. تقسیم کار پیچیده در ورزش‌های رقابتی و تخصصی شدن چه در حوزه کلان مسابقات و چه در حوزه خرد آن و در سطح هر بازیکن، با قرار گرفتن ایشان در مکانی خاص و با وظیفه مشخص تعریف شده است.

از سوی دیگر المپیک با مسئولان اداری، کارمندان کمیته‌های مختلف و در سطوح جهانی، قاره‌ای، ملی و محلی اداره می‌شود. افراد بر اساس مشخصه‌های عقلانی منتسب می‌شوند و وقایع ورزشی به دور از نظرات شخصی و به‌طور عینی پوشش داده می‌شود. بوروکراسی امر اجتناب‌ناپذیر ورزش مدرن است همان‌طور که امر اجتناب‌ناپذیر مدیریت است. اما رشد تکنولوژی به قدری سریع است که بوروکراسی به پای آن نمی‌رسد و بدین ترتیب عقلانیت مسلط بر ورزش را با قدرت خود به شکل دیگری از عقلانیت تبدیل می‌کند. یک مثال بارز آن کنار رفتن تدریجی داوری‌های انسانی است که جای خود را به دوربین‌هایی با نمای نزدیک داده و داوری را به میلیون‌ها جمعیت تماشاکننده می‌سپارد و رقابت

بررسی مسئولیت حقوقی سقوط هواپیمای اوکراینی و ارزیابی خسارات و ارائه معیار بین‌المللی برای ارزیابی با رویکرد حمایتی از بازماندگان و جانب‌خستگان بدون تبعیض به دلیل تفاوت تابعیت و نهایی کردن موضوع در قالب مصوبه هیأت وزیران و تدوین و ابلاغ شیوه‌نامه اجرایی آن و نیز تأکید بر مسئولیت‌های کیفری و اداری مربوط و رعایت اصول دادرسی عادلانه در رسیدگی‌ها. تبیین مشکلات اجرایی قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و نیز تدوین آیین‌نامه برای تأمین اجرای آن به صورتی که موارد ناسازگاری با قانون اساسی و مصالح عمومی تعدیل و راهکار اجرایی با حفظ حقوق مردم و مصالح و منافع ملی فراهم شود و نیز دفاع از آیین‌نامه در هیأت تطبیق مجلس و حصول توافق و اخذ تأییدیه.

اعلام مغایرت مواد ۲۳۵ تا ۲۳۹ آیین‌نامه داخلی مجلس با قانون اساسی که زمینه ناپایداری مدیریت در قوه مجریه و سقوط کابینه‌ها و تضییع حقوق مردم بر حکمرانی شایسته را فراهم می‌کرد و تهیه‌نامه‌ها، لوائح و دفاع حضوری در هیأت حل اختلاف قوا و اقتنا هیأت و تحصیل رأی به مغایرت.

برنامه حمایت از کسب و کارها و حقوق اقتصادی و اجتماعی با تشکیل کمیته حمایت از کسب و کار و اجرای طرح‌های متعدد مانند تصویب تبدیل شرکت و دستورالعمل آن، تصویب تخصیص شناسه ملی بدون نیاز به ثبت مؤسسه برای نهادهای غیردولتی که به موجب قانون به وجود آمده‌اند، پذیرش هزینه تنزیل به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی و...

■ طرح دعاوی برای تأمین حقوق ملت و دفاع در برابر دعاوی مطروحه علیه حقوق عمومی و اموال ملت

پیشنهاد و مشارکت مؤثر در طرح دعوی علیه امریکا به دلیل اعاده تحریم‌ها بر مبنای نقض عهدنامه مودت و درخواست و تحصیل دستور موقت و رأی صلاحیتی موضوع نامه ۹۷/۳/۱۹ این معاونت

رصد موارد نقض دستور موقت صادره و ارائه چارچوب لایحه اعتراضیه در سه نوبت که مؤثر در اصلاح آیین دادگاه دادگستری بین‌المللی جهت ایجاد فرصت تشکیل کمیته رصد اجرای دستور موقت توسط دادگاه مزبور گردید

ایجاد کمیته ملی امور حقوقی تحریم و بررسی آثار و ابعاد حقوقی تحریم‌ها علیه ایران در چارچوب این کمیته و ارائه ارزیابی خسارات با همکاری دستگاه‌ها و پیگیری مستمر همکاری جهت جلوگیری از اجرای آرای دادگاه‌های امریکا - که در نقض مصونیت دولت ایران صادر شده‌اند - در برخی کشورهای اروپایی

ارائه طرح حقوقی برای خسارات ناشی از جنگ و حملات شیمیایی با تحلیل حقوقی و تبیین مرجع صالح

ارائه طرح حقوقی برای استیفای سرمایه و مطالبات و وجوه ایران از کشورهای که این سرمایه نزد آنهاست در چارچوب معاهدات سرمایه‌گذاری

همکاری در بازگرداندن اشیای تاریخی ایران از امریکا

برنامه دفاع قضایی از حقوق و اموال ملت در بازپس‌گیری اموال و منابع عمومی از جمله ۲۵۰۰۰ هکتار اراضی عمومی در اصفهان، ۲۵ هکتار در البرز، ۵ هکتار در مازندران و بسیاری

موارد مهم دیگر
مشارکت مؤثر در اعاده دادرسی در دعاوی مربوط به کاخ‌ها، جنگل آق مشهد، وقف دماوند و تحصیل موفقیت‌های ارزشمند در این حوزه‌ها
تعیین تکلیف ژئوپارک قشم، تالاب‌های کشور و مشارکت مؤثر در رفع بخشی از تصرفات غیر قانونی سواحل بویژه سواحل دریای خزر
حفاظت و صیانت از اراضی ملی و دولتی از طریق نظارت و رفع اختلاف میان دستگاه‌ها در کمیسیون مستندسازی و تعیین بهره‌برداری اموال غیرمنقول به میزان بیش از شش میلیون مترمربع

معاونت حقوقی به عنوان نهادی فراقضایی در اقدامات قانونی و قضایی داخلی و بین‌المللی با هماهنگی و همکاری و مشارکت بخش‌ها و دستگاه‌های ذریبط عمل نموده است.

■ ۳- اصلاحات زیرساخت‌نرم‌افزاری حقوقی کشور
تهیه و تدوین سند اصلاح و توسعه نظام حقوقی کشور
تنقیح غیر رسمی قوانین و مقررات کشور بر مبنای صلاحیت‌های معاونت حقوقی
طراحی و اجرای برنامه تنقیح رسمی قوانین به هدف شفافیت و زودن پدیده تورم قوانین با امضای تفاهنامه با معاونان حقوقی و قوانین قوای سه‌گانه که اجرای آن در جریان است.

طراحی و اجرای برنامه تنقیح رسمی مقررات و اجرای فاز اول آن درخصوص مصوبات مربوط به حوزه کسب و کار مانند بیمه، حمل و نقل، مناطق آزاد تجاری، مناطق ویژه اقتصادی، سرمایه‌گذاری خارجی، بنگاه‌ها/صنایع کوچک و متوسط، حمل دریایی، مالیات، اتاق‌های بازرگانی و...

طراحی و اجرای سامانه‌های عمومی و تخصصی تنقیح و اطلاع‌رسانی قوانین و مقررات و نیز پایگاه خبری قوانین و مقررات

پیگیری لوائح چهارگانه موضوع برنامه مالی اقدام ایران و تصویب نهایی دو مورد و پیشبرد دو مورد دیگر تا سطح مجمع تشخیص

طراحی موزه ملی حقوق و اجرای آن با همکاری سازمان اسناد و کتابخانه ملی
تهیه و تدوین دانشنامه سیاستگذاری حقوقی با همکاری استادان و پژوهشگران حقوقی سراسر کشور

تهیه و تدوین منشور اخلاق حرفه‌ای کارگزاران مجموعه حقوقی دولت
تهیه و انتشار فصلنامه دولت و حقوق

تهیه لوائح بنیادین مانند:
لایحه شفافیت

لایحه نحوه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی

لایحه مسئولیت مدنی مؤسسات عمومی

لایحه ایجاد نهاد ملی حقوق بشر و شهروندی (جهت تضمین اجرای حقوق شهروندی)

لایحه عدالت ترمیمی

لایحه اصول و قواعد قانون نویسی

لایحه آزادی اجتماعات و راهپیمایی‌ها

لایحه الحاق تبصره به ماده ۵ قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز

آموزش عالی

لایحه حفاظت رودخانه‌ها و کاهش خطرات سیل

لایحه اصلاح قانون مبارزه با پولشویی پس از اعاده

لایحه حمایت از حیوانات

لایحه حفاظت از زمین‌های کشاورزی و ضوابط ساخت و ساز در خارج از محدوده و حریم

شهرها و روستاها

لایحه اصلاح تبصره ۶ الحاقی مورخ ۱۳۸۰/۲/۱۹ به ماده واحده قانون ابطال اسناد فروش

رقبات، آب و اراضی موقوفه مصوب ۱۳۶۳/۱/۲۸

لایحه اصلاح مواد از قانون تجارت در خصوص ورشکستگی

لایحه اصلاح قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری

اسلامی ایران به منظور اجرایی شدن اصل ۱۱۳ قانون اساسی

لایحه اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی

لایحه اصلاح مواد از قانون مدنی راجع به عدم تحمیل و عدم سلب تابعیت زن در اثر ازدواج

تهیه لایحه اصلاح ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی با همکاری قوه قضائیه و معاونت امور زنان

لایحه اصلاح قسمتی از ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری

بازنگری و ارائه متن جدید لایحه ثبت اشخاص حقوقی

همکاری در لایحه مبارزه با قاچاق انسان و اعضای بدن و مجازات عبوردهندگان غیرمجاز

همکاری در تهیه لایحه انتخابات

همکاری در لایحه حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت

آنچه آمد پاره‌ای از تلاش‌های معاونت حقوقی برای تضمین و تثبیت حقوق ملت، موضوع فصل سوم قانون اساسی، صیانت از اموال عمومی و اصلاحات بنیادی در هنجارها و ساختارهای حقوقی و اداری کشور برای مقابله با تبعیض، پیشگیری از فساد، ایجاد شفافیت و فراهم کردن بستر توسعه بوده است. امید است این تلاش‌ها در پاسخ به بخشی از انتظارات مشروع مردمان شریف و شایسته این سرزمین، مورد پذیرش ایشان و ذات یگانه قرار گیرد.